

Bierman-Beukema toe Water

integrale aanpak te komen. De vraag is of de rijksoverheid er wel alles aan doet om dat ook feitelijk mogelijk te maken. Een concurrerend vestigingsklimaat is een compleet vestigingsklimaat. Er is samenhang nodig tussen economisch beleid het ruimtelijkeordeningsbeleid, het verkeers- en vervoersbeleid en het natuur- en milieubeleid, ook om de specifieke doelstellingen van die andere terreinen te realiseren. Aldus de nota Ruimtelijk economisch beleid. Het NVVP redeneert langs dezelfde lijn. Als wij kijken naar de verschillende grote nota's die het kabinet heeft geproduceerd of nog in productie heeft, zien wij een veelheid aan bestuurlijke arrangementen. De rijksoverheid verstaat zich, afhankelijk van onderwerp of departement met landsdelen, provincies, kaderwetgebieden, andere regio's of subregio's, met gemeenten, de G25, de G30 en met waterschappen.

De instrumenten die worden ingezet verschillen evenzeer en hetzelfde geldt voor de mate waarin wel of niet dwingende richtlijnen of criteria centraal worden voorgeschreven. Is de minister niet van mening dat deze grote diversiteit aan bestuurlijke partners en ingezet instrumentarium een effectieve integrale aanpak door andere overheden in de weg staat? Staat bijvoorbeeld de benadering van de Vijfde nota ruimtelijke ordening, waarbij gemeenten rode contouren voorstellen die door provincies in hun streekplannen worden vastgesteld, niet haaks op het uitgangspunt van de minister, dat juist knooppunten, en daarmee de ruimte-structurende werking van infrastructuur centraal moeten staan?

Mijnheer de voorzitter! De zakelijke benadering van het NVVP spreekt mijn fractie aan. Een goed functionerende vervoersmarkt is een aantrekkelijk perspectief. Of de overheid die markt ook meester kan worden, valt te betwijfelen. Ik wacht met belangstelling de reactie van de minister af.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan mevrouw De Blécourt-Maas en maak de Kamer erop attent dat zij haar maidenspeech houdt.

□

Mevrouw **De Blécourt-Maas** (VVD): Voorzitter! Water is één van de thema's die de commissie van de

Eerste Kamer in gezamenlijk overleg heeft gekozen om bij deze begrotingsbehandeling van Verkeer en Waterstaat nader uit te diepen. Water heeft ook al heel lang mijn persoonlijke interesse. Mijn lagere school was gelegen naast het historische gebouw van het hoogheemraadschap Uitwaterende Sluizen Noorderkwartier in Edam. De uitleg aldaar aan de hand van een maquette over het waterbeheer in dat deel van Noord Holland was mijn eerste bewuste confrontatie met zowel eeuwen strijd tegen het water als het creëren van nieuw land door inpolderen, zoals de Purmer. Maar ook de historie boeide mij, zoals beschreven door Schilstra in zijn boek over de West-Friese omringdijk, waar naast veiligheid, cultuurhistorie en rechtspraak alles in het teken stond van het leven achter een dijk. In die tijd was men zich terdege bewust van de risico's zoals van een wierdijk, en bovendien ook van de telkens terugkerende problemen met de paalworm die verdedigingswerken tegen het water verzwakte.

Na de watersnood in Zeeland werd de strijd tegen het water gevoerd met de Deltawerken. Luctor et emergo heette de strijd die werd ingevuld met menselijk technisch vernuft tegen de natuur van storm en springvloed. En meer recent, maar vanuit een andere richting, namelijk bij de dreigende overstromingen van de grote rivieren in de Betuwe werden ruim tweehonderd-duizend mensen geëvacueerd en kenden wij de overstromingen in Limburg in 1993 en 1995. Maar ook de stad Groningen was bijna overstroomd als niet op het laatste moment een polderdijk was doorgestoken. En in 1999 was voor de tweede keer te zien, in het met huizen en kassen volgebouwde Westland, dat het watersysteem als geheel niet op orde is. Het gebeurde steeds vaker dat er iets mis ging. Maar niet alleen in Nederland ging het mis. Wereldwijd waren er overstromingen en aardverschuivingen ten gevolge van heftige regenval. Er blijken externe omstandigheden, onbeïnvloedbare processen te zijn, zoals klimaatverandering en zeespiegelstijging op mondiaal niveau, waar het Nederlandse beleid vrijwel geen invloed op heeft. Daarentegen vindt in Nederland bodemdaling plaats door peilverlaging en inklink. Wij pompen

onszelf als het ware naar beneden, in veel gevallen ten behoeve van het economisch belang. Dit heeft een negatief versterkend effect in relatie tot de zeespiegelstijging, het verschil zeespiegelbodem wordt er nog groter door. Met de toenemende hoogwaterstanden van de rivieren zijn de laatste tien jaar de kosten die daaruit voortvloeiden voor de overheid onevenredig sterk toegenomen. De schade liep in de honderden miljoenen guldens. Het proces van verzwaring en verhoging van de rivierdijken werd er weliswaar door versneld, maar de vraag blijft of technische ingrepen alleen genoeg zijn voor de veiligheid in Nederland. Door zowel interne als externe invloeden op het watersysteem als geheel leek het risico en de onveiligheid toegenomen in algemene, maar moeilijk nader te specificeren zin. Daarom werd de commissie-Tielrooij, waar ik ook deel van mocht uitmaken, gevraagd in welke mate het waterbeheer in de 21ste eeuw al dan niet op orde is.

De VVD-fractie is verheugd dat het kabinet binnen enkele maanden na het uitkomen van het rapport met een standpunt is gekomen onder de titel "Anders omgaan met water, waterbeleid in de 21ste eeuw". Wij zullen nader ingaan op het kabinetsstandpunt en het maatschappelijk debat dat thans plaatsvindt. Vele organisaties en overheden, zoals IPO, VNG en Unie van waterschappen, hebben hun mening over het waterbeleid kenbaar gemaakt; water is op de politieke agenda gezet. De VVD vindt het van groot belang, die aandacht vast te houden. In een "platform water" met een onafhankelijke, prominente voorzitter zou dat goed mogelijk zijn. In zo'n platform kan tevens invulling gegeven worden aan het bewustwordingsproces van de burger. De heer Eversdijk sprak daar zojuist ook al over. Enerzijds zal het bewustwordingsproces gaan over het leven in een delta zodat het draagvlak voor de daaruit voortvloeiende maatregelen zal toenemen en anderzijds over de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Kan de staatssecretaris de Kamer toezeggen dat dit jaar tegelijk met het toegezegde communicatieplan ook invulling wordt gegeven aan het "platform water"? Of heeft de staatssecretaris daar andere ideeën over? Zo ja, welke?

Het kabinet pleit voor vernieuwing van het waterbeheer. Mijn vraag is of

De Blécourt-Maas

dat op zich wel voldoende is. Beheer is namelijk statisch, behoud van hetzelfde. De commissie pleitte voor een ander waterbeleid, een omslag in denken. Het Rathenau Instituut noemt het "omdenken" in de recente studie "Het Blauwe goud verzilveren". In het kabinetsstandpunt wordt het ook een omslag in denken genoemd, maar wordt het weer samengevat onder de noemer "beheer". Kan de staatssecretaris het standpunt van het kabinet in dezen expliciteren?

Traditioneel worden voor de bescherming tegen overstromingen technische maatregelen voorgesteld, zoals hogere en bredere dijken en grotere gemalen met meer pomp-capaciteit; een deltaplan na de overstroming in Zeeland en nu dan een deltaplan grote rivieren, met op korte termijn versnelde uitvoering van dijkversterking en extra ruimte voor de rivier meer op termijn. Dat alles is vooral gebaseerd op technisch, traditioneel denken. Vorig jaar was in de begroting 2000 nog te lezen dat de hoofddoelstelling was het hebben en behouden van een veilig en bewoonbaar land, naast het instandhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen. Ook toen werd geen helder standpunt ingenomen. Blijven wij niet te veel steken in het traditionele waterstaatsdenken van eeuwen her? Is het huidige traditionele denken wel voldoende doordrongen van de mogelijke ontwikkeling van een merkbare klimaatverandering en stijging van de zeespiegel? Twijfelt het kabinet soms, als gesteld wordt in het regeringsstandpunt van december vorig jaar, ik citeer: "De meeste wetenschappers zijn het erover eens dat het klimaat en dus ook het klimaat in Nederland, de komende decennia verandert"? Kan de staatssecretaris aantonen hoe hard het gegeven van klimaatverandering en zeespiegelstijging thans is? Kan de staatssecretaris tevens de relatie aangeven tussen de hardheid van de gegevens en het voorzorgbeginsel? Zijn de omstandigheden thans niet wezenlijk anders aan het worden dan 10, 100, 200 of meer jaar geleden? Zijn we niet op een keerpunt aangeland? Deze trendbreuk in ontwikkelingen kan niet anders dan gevolgd worden door een ander waterbeleid, zowel in denken als doen. Meer ruimte voor water, veerkrachtige watersystemen, is een

voorbeeld van die denkrichting. Dat moet worden uitgelegd aan de burgers; die moeten kunnen meedenken, zodat draagvlak ontstaat over een nieuw waterbeleid. In het kabinetsstandpunt wordt enerzijds terecht aangegeven dat de omslag in het denken over water in Nederland inhoudt dat wij ons meer naar het water zullen moeten schikken. Echter, ruimtelijke maatregelen, technische maatregelen en meer ruimte voor water zijn nevenschikkend gesteld en worden in het kabinetsstandpunt in wisselende volgorde gebruikt. Dat betekent naar de mening van de VVD-fractie dat het standpunt van het kabinet niet helder en eenduidig is qua prioritering. Wij zijn van mening dat meer ruimte voor water betekent dat er een hiërarchie in de volgorde van maatregelen is, waarin technische maatregelen in de laatste plaats komen terwijl ze bij het traditionele denken in de eerste plaats komen. Dat zou pas een wezenlijke invulling aan een ander waterbeleid geven. Is het juist dat bij het tot stand komen van de Startovereenkomst waterbeleid 21ste eeuw tussen rijk, IPO, Unie van waterschappen en VNG eerst gekeken is naar de beschikbare middelen en vervolgens naar de maatregelen? Zou een juiste prioritering niet meer helderheid verschaffen en getuigen van een wezenlijk verantwoord waterbeleid?

Het ligt op dit moment nog voor de hand dat in de praktijk als eerste voor technische maatregelen zal worden gekozen omdat die maatregelen op de korte termijn meestal goedkoper zijn. Het gevolg is echter wel dat, als het misgaat met een hogere dijk of kade, het dan ook goed misgaat. In die zin zijn technische maatregelen niet duurzaam en op termijn niet effectief. Meer ruimte voor water is wel een duurzame maatregel, die in het algemeen nu weliswaar meer geld kost en op korte termijn niet economisch rendabel lijkt, maar op de lange termijn meer veiligheid biedt. Deelt de staatssecretaris deze visie en, zo ja, hoe wordt daar concreet invulling aan gegeven? Het kabinetsstandpunt spreekt zich uit bij meer ruimte naast techniek dat de voorkeur uitgaat naar het stelselmatig bezien van ruimtelijke maatregelen naast technische ingrepen. Dat vinden wij te vrijblijvend, te weinig structureel en dat geeft onvoldoende houvast voor prioritering. Kan de

staatssecretaris aangeven waar de echte bottleneck zit?

De Unie van waterschappen uit zich tevreden over het kabinetsstandpunt met betrekking tot ruimte voor water en de relatie tussen water en ruimtelijke ordening, maar spreekt haar zorgen uit over weer een ander aspect, namelijk dat het rijk zich meer concentreert op het hoofdsysteem en in het beleid te weinig aandacht besteedt aan een integrale aanpak van regionale watersystemen. De unie geeft ook helder aan waar de schoen wringt en wie verantwoordelijk is voor de financiering. Het creatief omgaan met ruimte, meervoudige ruimteclaims, kan enerzijds door verdeling van kosten over de partners een verlichting betekenen, anderzijds is de unie bevreesd dat de lasten voor de burger onevenredig snel zullen stijgen en vraagt zij een bijdrage uit bijvoorbeeld de algemene middelen. Per brief van 10 november 2000 vragen het IPO en de Unie van waterschappen aan de Minister van Economische zaken om een extra bijdrage voor duurzame en integrale maatregelen ten behoeve van een verdere versterking van de economische structuur. Steunt de staatssecretaris het standpunt van IPO en Unie van waterschappen in deze?

Het kabinetsstandpunt spreekt van zowel prioritering als van kosten-effectieve mix van maatregelen en daaruit voortvloeiende middelen, waarbij een maatschappelijke kosten- en batenanalyse een belangrijke rol zal spelen. Kan de staatssecretaris aangeven wat daar precies staat? Staat daar dat, als de kosten te hoog worden, de prioritering wordt losgelaten ten gunste van technische maatregelen in plaats van ruimte creëren voor water? En hoe gaat de financiering en prioritering bij het regionale systeem? Waarom gaat het kabinet niet in op de lokale en regionale lastendruk? Is het zo onredelijk dat regionale waterbeheerders, die conform overheidsbeleid voor de te nemen maatregelen voor meer ruimte voor water kiezen, een financiële inspanning van het rijk vragen, bijvoorbeeld uit de algemene middelen? De VVD-fractie is van mening dat met name bij algemene externe invloeden, zoals die worden veroorzaakt door bijvoorbeeld klimaatverandering of zeespiegelstijging, het gelijkheidsbeginsel geldt. Regionale verschillen die bij de uitvoering ontstaan,

De Blécourt-Maas

mogen niet regionaal op de burger worden verhaald waardoor de ene burger ten behoeve van hetzelfde algemene beleid een grotere lastendruk zou hebben dan de ander. Daar dient de rijksoverheid in te springen met algemene middelen die ook door alle burgers worden opgebracht. Kan de staatssecretaris deze visie delen?

Nederland groeit in inwonertal, bouwt en richt in. In de vorige eeuw is daardoor steeds meer ruimte onttrokken aan het watersysteem. De ruimtelijke ontwikkelingen gaan echter door. Van belang zijn "no regretmaatregelen" en de watertoets. Bij locatiebesluiten zal water in de afweging als harde randvoorwaarde moeten worden meegenomen. De VVD-fractie is tevreden dat het kabinet heeft besloten dat de watertoets vanaf heden door alle overheden wordt toegepast. Toch nog een paar vragen hierover. Hoe gaat de overheid om met de ruimtelijke plannen die al in ontwikkeling, net gestart of bijna afgerond zijn? De heer Eversdijk vroeg zelfs naar plannen die al zijn afgerond, dus in feite een watertoets met terugwerkende kracht. Bij de toepassing van de watertoets worden niet alleen veiligheid en wateroverlast aan de toets onderworpen, maar worden in samenhang waterkwaliteit en verdroging meegenomen. Dat lijkt de VVD-fractie uitermate zinvol, met name omdat de verdrogingsproblematiek steeds groter wordt en negatieve financieel-economische gevolgen heeft. Toch vinden wij in de conceptstart-overeenkomst tussen rijk, IPO, Unie van waterschappen en VNG van 21 december 2000 bij de watertoets niets terug van die belangrijke samenhang. Kan de staatssecretaris daar een verklaring voor geven? Dit halfjaar mogen wij een handreiking voor de watertoets verwachten die onder regie van het rijk tot stand komt. Kan de staatssecretaris zeggen wanneer die handreiking komt, of daar de samenhang met verdroging en waterkwaliteit wel in is opgenomen en welke juridische status de handreiking en in het verlengde daarvan de watertoets hebben?

Het watersysteem moet betrouwbaar, duurzaam en bestuurbaar zijn. Een betrouwbare overheid die duidelijk aangeeft hoe zij anticipeert om rampen en schade te voorkomen en tevens helder aangeeft dat burgers ook zelf verantwoordelijkhe-

den hebben, zoals zich verzekeren. Een duurzaam watersysteem betekent, dat het beleid nu al rekening houdt met toekomstige ontwikkelingen en dat er nu geen besluiten worden genomen die het de toekomstige samenleving onmogelijk maken om in te spelen op toekomstige veranderingen. Een watertoets is een hulpmiddel daartoe. Een bestuurbaar watersysteem vraagt om een maatschappelijke en politieke herkenning en erkenning van het waterprobleem zoals geschetst, en vooral een heldere verdeling van de verantwoordelijkheden met de daaruit voortvloeiende taken. Met name de provincie, de vertegenwoordiger van de algemene democratie, dient de eerstverantwoordelijke te zijn voor het waterbeleid in een regio. De waterschappen, als functionele democratie, zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Gemeentelijke bestemmingsplannen dienen daarop te worden afgestemd. De provincie is het toetsend orgaan. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor gemeentelijke rioleringsplannen. Al te vaak worden gemeentelijke rioleringsplannen echter vertraagd uitgevoerd, of zijn er zelfs in het geheel geen rioleringsplannen. Daarnaast wordt het toezicht op de uitvoering nogal eens gedelegeerd van provincie naar waterschap. Is de staatssecretaris het met de VVD-fractie eens dat dit voorbeeld een onwenselijke situatie is vanuit de helderheid van verantwoordelijkheden, en niet als voorbeeld kan dienen voor het waterbeleid in het algemeen? Wat wordt aan dergelijke delegatiebevoegdheden gedaan? Het principe van niet afwentelen geldt op drie terreinen: bestuurlijk, in hoeveelheden water en financieel. Samenwerken is prima, of het nu een startovereenkomst of een nationaal bestuursakkoord water is, maar als taken verdeeld worden, moeten de verantwoordelijkheden niet ondersneeuwen. Die taken dienen gehandhaafd te worden en daar ligt een belangrijke rol voor de provincie. Kan de staatssecretaris toezeggen dat daar op die manier ook invulling aan wordt gegeven?

Zoals ik aan het begin van mijn betoog met voorbeelden heb aangegeven, hebben we ons watersysteem nog niet volledig op orde. Dat beseft hebben we wel, maar ons handelen is nog niet altijd daaraan conform. Preventieve

maatregelen nemen als er al een hele tijd niets is gebeurd, is natuurlijk moeilijk, want het kost tijd om eenieder van de noodzaak daarvan te doordringen. Maar er is nog een drempel die opgeworpen wordt tegen duurzame maatregelen. Hebben we namelijk in Nederland niet het gevoel dat het water voor een groot deel via de grote rivieren uit het buitenland komt? Vinden we eigenlijk niet dat in de eerste plaats het buitenland iets moet doen? Is het voldoende bij de burger en vaak ook bestuurders bekend, dat zowel in Arles als Straatsburg in 1995 internationale afspraken zijn gemaakt met betrekking tot ruimtelijke ordening, milieu en hoog water? Ook de actieplannen voor Rijn en Maas geven vaak wel aan wat er in Nederland gebeurt, maar minder duidelijk is wat er in het hele stroomgebied van de afspraken wordt nagekomen. Is de staatssecretaris het met de VVD-fractie eens, dat daar met gerichte voorlichting meer bekendheid aan gegeven zou kunnen worden, zodat er een breder draagvlak ontstaat in eigen land voor het nemen van maatregelen? Een mogelijke deeltaak voor het Platform water bijvoorbeeld?

De Europese Kaderrichtlijn water kent een stroomgebiedbenadering die vooral gericht is op de kwaliteit van het water. Zou het mogelijk zijn dat door de Nederlandse regering een Europese aanzet wordt geïnitieerd om aan de Kaderrichtlijn water een kwantiteitsaspect toe te voegen? Zo kan meer tot een internationaal geïntegreerd waterbeleid worden gekomen. Op die manier kan er mede voor worden zorggedragen, dat er een eind komt aan het afwentelingsproces waarbij Nederland fungeert als het putje van Europa. Graag vernemen we de mening van de staatssecretaris over Europese mogelijkheden van waterbeleid.

Voorzitter! Ik rond af. Samenvattend zou ik willen zeggen, dat er een trendbreuk in het waterbeleid nodig is om te voorkomen wat onze dichter des vaderlands, Gerrit Komrij, bij het verschijnen van het rapport Waterbeleid voor de 21ste eeuw zo treffend onder woorden heeft gebracht: Geen netwerk dat je ongestraft verbouwt. Het overstroomt bij elke prop meteen. Wordt het in één arterie te benauwd,

De Blécourt-Maas

Dan spatten duizend haarvaten uiteen.

De **voorzitter**: Ik wens mevrouw De Blécourt graag van harte geluk met haar maidenspeech over water-beheer.

Wanneer wij kijken naar haar politieke carrière, dan zien wij haar als lid van de gemeenteraad van Edam-Volendam in de eerste helft van de jaren tachtig, als lid van de gemeenteraad van Winterswijk in de tweede helft van de jaren tachtig en vervolgens in Zuid-Limburg in de jaren negentig, alles van de vorige eeuw. Eén ding hadden die plaatsen gemeen: overal was waterbeheer.

Nogmaals, van harte geluk gewenst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Voorzitter! Ik feliciteer mevrouw De Blécourt-Maas met haar inspirerende maidenspeech. Het komt goed uit dat mijn fractie heeft besloten het thema water dit keer niet te bespreken. De staatssecretaris kan daardoor in haar antwoord alle aandacht besteden aan de woorden die mevrouw De Blécourt heeft gesproken.

Voorzitter! Wij naderen het einde van het tweede paarse kabinet en de vraag is gerechtvaardigd wat de Nederlandse reiziger nu eigenlijk met dit kabinet is opgeschoten. Niet veel, vrees ik. De komende jaren zullen weliswaar miljarden worden besteed aan het opheffen van knelpunten in de weginfrastructuur, maar het lijkt wel vast te staan dat het fileleed daarmee zeker niet zal verdwijnen. Dit kan alleen worden bereikt door een werkelijke trendbreuk in het mobiliteitsbeleid te forceren waarbij de overheid krachtig ingrijpt in de prijs van de verschillende verkeersmodaliteiten en even krachtig alternatieven stimuleert.

Die trendbreuk heeft de afgelopen jaren niet plaats gevonden. Het autorijden is de laatste tien jaar relatief niet duurder geworden, zeker niet in vergelijking met de fiets en het openbaar vervoer. De relatieve lage prijs van het autorijden en de toegenomen welvaart zijn ervoor verantwoordelijk dat oplossingen voor knelpunten in de weg-infrastructuur in de vorm van meer asfalt alleen maar meer auto's en

nieuwe files veroorzaken. De aanzuigende werking van nieuw asfalt is zodanig dat de nieuwe wegen vanzelf dichtslibben zo lang niet echt gekozen wordt voor het op alle mogelijke manieren stimuleren van alternatieven. Je kunt files nu eenmaal niet met fileproducerende maatregelen bestrijden.

Dat kan wel – zo is al jarenlang onze overtuiging – door een reële prijs in rekening te brengen, een prijs waarin de maatschappelijke en milieukosten zijn verdisconteerd en die zo hoog is dat andere vervoerswijzen aan aantrekkelijkheid winnen. Die vorm van regulering werkt, maar de introductie ervan verloopt met zo'n slakkengang dat daarvan voorlopig geen resultaat te verwachten is.

Wij hebben in dit opzicht dubbelzinnige gevoelens over het tevoorschijn toveren van de heer Pieper om de tolpoortjes te schrappen. Zoals bekend zijn wij al jaren groot voorstander van een kilometerheffing, omdat deze heffing het dichtst in de buurt komt van ons motto dat de vervuiler betaalt. Het verdient ook onze voorkeur boven het rekeningrijden, zoals ik ook vorig jaar op deze plaats al duidelijk heb gemaakt. Maar het scenario dat zich nu voor onze ogen ontvouwt, leidt alleen maar tot het nog verder voor ons uitschuiven van enig prijsmechanisme in de beheersing van de automobiliteit. Rekeningrijden is afgeserveerd, ook al ontkent de minister dat formeel. Mocht het onderzoek van de heer Pieper niks opleveren, dan gaan de tolpoortjes gewoon door, zegt de minister, maar dat gelooft natuurlijk niemand. De zucht van opluchting bij de VVD, het CDA en de ANWB was dan ook groot en wij zien nu al dat deze partijen zich opmaken om voorwaarden te verbinden aan de kilometerheffing. Ik hoorde mevrouw Bierman-Beukema toe Water zojuist al zeggen dat dit niet tot lastenverzwaring mag leiden. Daardoor is het niet moeilijk te voorspellen dat ook het draagvlak voor de kilometerheffing kleiner wordt naarmate het moment van invoering dichterbij komt. Dit is inmiddels een typisch Nederlandse wet aan het worden. Kortom, voorlopig hoeft niemand in Nederland op een substantiële vermindering van de files te rekenen.

Op zich kan mijn partij daar niet echt mee zitten. Wij zouden onze prioriteiten ergens anders leggen,

maar wij kunnen er natuurlijk niet omheen dat de vervoerssector een nog steeds groeiende bijdrage aan de broeikasgassen levert zonder dat ook maar een begin van een keerpunt van de vervuiling in deze sector zichtbaar wordt. Op veel terreinen weet het milieubeleid winst te boeken, zo leren ons de milieुरapportages van het RIVM, behalve als het gaat om de mobiliteit. Dit terrein mag zich inmiddels in de twijfelachtig eer verheugen dat het te boek staat als verantwoordelijk voor een van de meest hardnekkige milieuproblemen. De CO₂-uitstoot neemt nog steeds toe, waardoor de mobiliteit één van de twee hoofdoorzaken is dat Nederland haar binnenlandse Kyotodoelstellingen vermoedelijk niet zal halen, zoals de heer Pronk hier de vorige week moest erkennen. Bovendien is het verkeer zonder concurrentie de grootste bron van geluidsoverlast en verstoorder van de leefbaarheid, en dan zwijgen we nog maar even over de kosten van de verkeersonveiligheid, een bedrag van 12,7 mld. gulden waarbij de 1,7 mld. gulden schade van de files in dit land eigenlijk totaal in het niet valt.

Op dit alles is eigenlijk maar één woord niet van toepassing en dat is het woord fun. Die uitdrukking is eigenlijk ook niet gepast om de daaronder liggende beleidswijziging aan de man te brengen. En die is: we proberen niet langer de mobiliteit terug te dringen, maar de negatieve gevolgen ervan te bestrijden. Dat klinkt weliswaar modern en dynamisch, maar het is in onze ogen toch te gemakkelijk. Het suggereert op zijn minst dat mobiliteit een soort onproblematisch recht is. Dat zou alleen zo zijn als iedereen daar in gelijke mate gebruik van zou kunnen maken – wat niet zo is – en als de gevolgen daarvan geen schade zouden brengen, en ook dat is niet geval. Zelfs als alle auto's schoon zouden rijden – een moment dat nog lang op zich laat wachten – dan nog is automobiliteit zeker in Nederland geen vanzelfsprekendheid, omdat niemand toch zal durven beweren dat een land dat straks tien miljoen auto's bezit de status van paradijs nadert.

Wat ons betreft is mobiliteit dus geen recht waar we jubelend over moeten spreken, maar eerder een voorrecht waar zorgvuldig en doordacht gebruik van moet worden gemaakt. Het lijkt ons een heel goed